

Nätverket Frisk Luft - Nu!

Frisk Luft – Nu! är ett ideellt nätverk av människor från Norrland till Skåne. Vi kämpar för hälsosam och ren luft i vår boendemiljö – fri från rök och andra hälsofarliga utsläpp från husuppvärmning. För ett friskt och gott liv för oss, våra barn, barnbarn och för kommande generationer. Vi samverkar med liknande organisationer, bl a i USA och i Danmark.

Olofström den 10 november 2008

Rök från ved- och pelletseldning – en väsentlig luftförorening i våra bostadsområden!

Nätverket *Frisk Luft – NU!* och danska *Braenderögsgruppen* har inlett samverkan och haft ett första möte i Malmö. Vårt gemensamma syfte är att få frisk luft i våra bostadsområden, fria från ohälsosam ved- och pelletsrök. Vi samverkar även med liknande nätverk i USA. Vid vårt möte konstaterades att vi i stort sett möter samma problem i Danmark som i Sverige och **vi vill avge följande uttalande**. Vi hoppas att problemen blir mer synliga!

Lokaleldstäder, dvs braskamin, spisinsats, öppen spis, kakelugn och liknande, har blivit en ”mysfaktor” och en uppvärmningskälla i många villor och radhus i våra bostadsområden. Ved- och kaminbranschen ohöljda reklam i villatidningar, smygreklam (?) i inredningsprogram i TV, m m framhåller gärna det ”mysiga” och det ”miljövänliga” med att elda och det tillskott det kan ge till eldarens plånbok.

Vi andra, grannar till eldarna, uppskattar inte alls ”mysfaktorn” i den rök som tränger sig in i våra hus. Rökgaserna går inte att vädra ut heller. 70 % av de föroreningar som finns i uteluften har du också inomhus. Små partiklar tränger sig in i ditt hus genom olika vädringsspringor. De tränger sig in i kroppen, när du andas in och de går ner i lungorna och förs runt i resten av kroppen via blodbanorna. Vi märker det akut genom att vi får problem med luftrören, med slemhinnorna i näsan, ögonen, vi får huvudvärk. Allergiker och astmasjuka får andningsproblem.

Föroreningarna har också mer allvarliga hälsoeffekter, vilket har påvisats av åtskilliga undersökningar, såväl utomlands som hemmavid: rökens partiklar och olika tjärämnen (PAH), bensen m m, är allergi- och cancerframkallande och kan även medföra hjärtattacker och dioxinet i villaröken är ett av de starkaste gifter vi har.

Det oroar oss mycket att sådant strös ut på låg höjd i våra bostadsområden, där vi och våra barn befinner oss en stor del av dygnet!

Särskilt bekymmersamt är det att barn exponeras för det, för barnens luftvägar och immunsystem är inte utvecklade än. Även äldre är särskilt utsatta, då föroreningarna har påvisats kunna medföra hjärtattacker.

Ovanstående hälsoproblem informerar naturligtvis inte ved- och kaminbranschen om. Det finns inte ens någon varningstext på kaminerna och eldstäderna. Tvärtom, eldstäder och kaminer m m framhålls gärna som ”miljövänliga”.

Utsläpp av partiklar, tjärämnen, dioxin, koldioxid, metan...

Individuell uppvärmning med trä släpper ut betydligt mer partiklar än t ex oljeeldning, naturgas, kraftvärmeverk och koleldade kraftvärmeverk. 50 % av partikelutsläppet i Sverige kommer från vedeldning. Det totala partikelutsläppet från vedeldning är flera gånger större än den från bilavgaser.

MER än 50 % av PAH (tjärämnen) och MER än 30 % av VOC (flyktiga kolväten) av utsläppen i Sverige kommer från vedeldning.

Varför förtigs detta? Varför blir bilen i stället den stora föroreningsyndabocken?

Förnyelsebart energislag? Koldioxidneutralt? En sanning med modifikation

Villaeldningen släpper ut koldioxid och metan, där sistnämndas växthuseffekt är cirka 20 ggr större än koldioxid, ett faktum som ofta ”glöms” bort i debatten.

Eldning av trä avger mer koldioxid per energienhet än alla andra former av bränsle, inklusive kol.

I dag släpps ungefär lika mycket koldioxid ut från svensk bioenergi som från Sveriges vägtrafik.

Det är naturvetenskapligt inkorrekt att kalla eldande av trä för koldioxidneutralt!

21 miljoner ton koldioxid kommer från vedeldning, men detta kommer inte fram i statistiken, eftersom myndigheterna sätter koldioxidemissionen från vedeldning till noll.

Det påstås att ved är ett förnyelsebart energislag. Men då bortser man helt från naturens lagar. Det finns inga bevis för att koldioxiden överföres kilo för kilo från vedpannans rökgaser till träden. Vad är det som säger att man inte får anhopningar av koldioxid och därmed ökad lokal växthuseffekt långt borta från planteringarna, liksom vi har ozonhål nära polerna?

Bara genom att kalla veden för biobränsle gör man den inte miljövänlig!

Så kallade ”miljögodkända” pannor och ”bästa teknik”

Miljö- och hälsomässigt är utsläppen från en oljeeldad panna egentligen betydligt lägre än utsläppen från en vedpanna, även om vedpannan är av s.k. ”miljögodkänt” utförande och är kopplad till ackumulatortank! *Problemet med rök, partiklar, bensen, dioxin etc kvarstår*, även om i något mindre omfattning, jämfört med äldre pannor.

Pellets har benämnts för ”det trygga miljöguldet”. Men *varje pelletspanna släpper idag ut tre gånger så mycket partiklar som en oljepanna och tolv gånger mer lättflyktiga kolväten* – då inser var och en att en omfattande konvertering av det slaget ger ökade utsläpp av farliga ämnen.

Branschen och myndigheterna menar att bara man använder rent, torrt trä, och eldar enligt ”regelboken”, så förorenar det inte. Fel! Utsläpp från eldning med trä – *oavsett hantering!* - innehåller både fina partiklar, PAH och dioxin i *hälsoskadliga mängder!*

Kommunerna flata och handlingsförlamade

Vår erfarenhet är att många kommuner / politiker är okunniga eller ovilliga till att åtgärda rökproblemen. Några kommuner har visserligen fina vedeldningspolicyn i teorin, men i praktiken fallerar det.

Miljöfarlig verksamhet!

Enligt Miljöbalken ÄR vedeldning en *miljöfarlig verksamhet*, det finns lagar och regler kring det. Kommunerna är tillsynsmyndighet och är skyldiga att informera dem som bedriver sådan verksamhet samt agera för att inte detta stör någon. Alltså får röken inte hamna i grannens trädgård eller i dennes hus!

Även miljööverdomstolen har vid flertal tillfällen avgett **prejudicerande domar**, där vedeldning – t o m i braskaminer och i s k miljögodkända pannor kraftigt har inskränkts eller förbjudits – p g av dess hälsofarlighet. Ändå är många så okunniga om detta och om hälsoproblemen!

DET BEHÖVS FOLKUPPLYSNING och information! **NÅGON MÅSTE SÄGA IFRÅN!** Hälsoproblemen med luftföroreningar från småskalig vedeldning behandlas som en helig ko. Av politiska skäl?

Det grundläggande bör vara allas vår rätt att *kunna inandas frisk luft i våra hem* utan att bli besvärade av ohälsosam rök från grannars kaminer och eldstäder!

Vi har många förtvivlade människor som vänder sig till oss och som har hälsoproblem med grannars ved- och pelletseldning och som upplever stora problem med att få sin respektive kommun att agera. Ofta blir det grannbråk – eldarna menar de har rätt att elda och att röken bara består av vattenånga (för så har kaminförsäljaren sagt) och att genom att de eldar, så är de vänliga mot miljön. Dessutom tror de att röken går rakt upp till himlen.Så de fortsätter att röka som de gjort tidigare.

Mot bakgrund av ovanstående vill vi:

- Att ingen ska mot sin vilja utsättas för ohälsa av rök från vedeldning
- Att all vedeldning i tätbebyggda områden förbjuds
- Att förbud snarast utfärdas för så kallad trivseldning i braskaminer, kakelugnar och öppen spis, i tätbebyggda områden. Till en början kan skapas områden, som är helt fria från braskaminer och liknande. Förbjud nyinstallation av vedpanna inom tätbebyggt område.
- Att kommunerna måste upprätta avvecklingsplaner för alla hälsovådliga fastbränsleanläggningar
- Att vid vedeldning i andra områden särskilda krav ska ställas på rening och skötsel av såväl befintliga som nya anläggningar.
- Att myndigheterna ska upplysa tydligt om de hälsoskadliga effekterna från ved- och pelletseldning

- Att bränsle till eldstäder ska påläggas koldioxid-avgift och giftskatt
- Att reklam för eldstäder ska förbjudas liksom tobaksreklam har blivit förbjuden.
- Att liknande information som står på cigarettpaket, ska stå på kaminer o d.
- Att myndigheterna mycket mera aktivt ska främja bruket av mer energieffektiva och miljövänliga uppvärmningsmetoder som fjärrvärme, naturgas, sol, vind och värmepumpar.
- Att eldning av avfall från trädgårdar och annat avfall i trädgårdar helt förbjuds.

Även Astma- och Allergiförbundet har uppmärksammat hälsoproblemen och ställer krav på att *eldning i tätbebyggelse ska förbjudas*. Se deras hemsida och deras krav <http://www.astmaoallergiforbundet.se/Page.aspx?Pageid=304>

Även Socialstyrelsen menar att hälsofrågorna kommit i skymundan när man dryftar energifrågor och har uppmärksammat vedeldningens ohälsobidrag.

För Nätverket *Frisk Luft – NU!*

Krister Pettersson (talesman)
Hemsida: www.friskluftnu.se